

Deschiderea stagiunii simfonice 2017-2018

Când imaginarul intersectează monumentalul

Astfel s-ar putea rezuma întâlnirea dintre cei doi protagoniști ai concertelor din 5-6 Octombrie 2017: dirijorul asiatic Kahchun Wong și pianistul clujean Daniel Goiți.

După cele trei săptămâni, cât a durat cea de-a XXIII-a ediție a Festivalului Internațional „George Enescu” (2-24 Septembrie), în care melomanii au avut acces la o abundență de „hrane” spirituale, așteptate cu nerăbdare timp de doi ani, debutul noii stagiuni a Filarmonicii a fost de natură să le diminueze interesul pentru concertele „de rutină”, înscrise în programele sale, cu atât mai mult cu cât termenul de comparație era încă prezent în memoria sa mental-afectivă. Oricât de salutară, chiar *necesară*, inițiativa organizatorilor de a reintroduce o lucrare românească la începutul fiecărui concert a generat o atitudine defensivă a publicului, așa cum am sesizat, în seara de 6 Octombrie, din comentariile celor din preajmă, referitor la selecțiunile din muzica filmului „Mihai Viteazul” de Tiberiu Olah. Indubitabile, savanta stăpânire a scriiturii componistice și a mixării structurilor contrapunctice cu cele de sorginte bartókiană, cu ritmurile descriptive, tipic ostășești și ethosul modal românesc, sau cu lirismul romanțios de secol XIX, ca și arta combinațiilor timbrale și a invenției melodice, aspecte meticuloase studiate și însușite de către dirijorul Wong, această primă piesă nu a trecut rampa, ca să spunem așa. Se pare că e nevoie de și mai mult timp, de și mai mult tact în strategiile repertoriale, pentru a convinge publicul că muzica românească nu este sinonimă doar cu muzica partinică pe care a fost obligat s-o asculte săptămânal, până în 1989! De aceea, ar fi de dorit ca lucrările incluse în programe să fie mai puțin... „date”, oricât de bine ar fi scrise, mai ales că audiența se dovedește a fi compusă, preponderent, din melomani cu vârste venerabile, care își aduc perfect de bine aminte de vremurile revoluate, când orice concert simfonic debuta cu o lucrare cu trimiteri explicite la „epoca de aur” ...

Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră în Mi bemol major de Franz Liszt a mutat accentul pe impetuoșitatea și efuziunile romantice ale acestei muzici cu ascensiuni dramatice și retrageri introspective, cu arcuri melodice încântătoare și jerbe de sunete diafane, ce prefigurau uneori transparența sonorităților impresioniste.

Daniel Goiți s-a dovedit a fi rămas același artist cu presanță, luciditate, inteligență și muzicalitate, pe care-l știam din anii '80, când încă nu absolvise Conservatorul clujean, dar și pe cel de după 1991, când obținea Premiul I la Concursul Internațional de Interpretare „George Enescu”. Viziunea clară asupra sensurilor partiturii, *touché*-ul consistent, adesea metalic, chiar în arpeggierea perlate, precum și virtuozitatea impozantă, febrilă au contribuit, pe de o parte la construcția unui Liszt mai degrabă monumental și dramatic, pe de altă parte la pătrunderea în psihismul adânc al compozitorului retras în solitudine, ca în partea secundă, *Quasi adagio*. Nestăvilit în elanul său temperamental, pianistul a lăsat impresia unei lupte înverșunate cu obstacolele și capcanele armonico-ritmice întinse de Liszt în finalul *Concertului în Mi bemol major*. Mai puțin promptă în intervențiile sale, orchestra nu a reușit să-i asigure solistului suportul adecvat, dând naștere unor decalaje supărătoare.

La cererea publicului, convins de autenticitatea artei lui pianistice, Daniel Goiți a mai cântat Preludiul „Fata cu părul bălai” de Claude Debussy, într-o manieră relevantă pentru felul

în care știe să modeleze frazele obținând efecte coloristice dintre cele mai rafinate.

Ultima lucrare a programului Filarmonicii din 6 Octombrie a fost *Simfonia a IX-a în mi minor, op. 95, „Din lumea nouă”* de Antonín

Dvořák. Acest opus de o bogăție coloristică și de o polivalență stilistică și armonico-melodică impresionantă, i-a dat posibilitatea lui Kahchun Wong să-și etaleze nu doar tehnica impecabilă, ci și o anume filosofie, așa spune, a actului dirijoral, strâns legată de filosofia aplicării tușurilor sau culorilor pe pânză, de către pictorii japonezi. Gestică afabilă, larg deschisă a lui Wong părea să urmeze liniile armonios-proporționate, prin asimetrie, ale alternației *gol-plin*, dintre munte și mare, ca de pildă cele din stampele unor Hokusai ori Hiroshige, fiind în același timp perfect adecvată structurilor sonore ale simfoniei dvorakiene: crescendo-uri abrupte, în prima parte, inserturi de coral ale alăturilor, pasaje

de o duioșie comparabilă cu cea a cântecelor de leagăn, secvențe cantabil-visătoare ale flautului și oboiului, sau deschideri perspectivale infinite, în partea a doua, eterogenități ritmice extreme în partea a treia, ori multiple schimbări agogice și climax-uri apocaliptice în final. Orchestra a răspuns cu maximă acuratețe sugestiilor lui atât de clare și de plastice, prin care valorifica deopotrivă modurile picturale ale frazei, vibrația tăcerilor insondabile, tensiunile lăuntrice și strigătul exacerb al depășirii limitei condiției umane. Demn de menționat este și prezența, în calitate de concertmaestru invitat, a violonistului de origine română, rezident în Spania, Cristian Chivu, care a dat tonul, cald, nobil, mătășos, pe un instrument marca Andrea Guarneri.

Despina PETECEL THEODORU

Kahchun Wong

Ilarion Ionescu Galați - 80!

Vreme de decenii a fost una dintre cele mai captivante personalități ale vieții noastre muzicale! ...ca violonist, ca dirijor, ca muzician; ...în calitate de director al unei importante instituții de concerte cum este Filarmonica din Brașov; ...în calitate de inspirat animator al vieții noastre muzicale, drept fondator al cunoscutului Festival brașovean de Muzică de Cameră. Cuceritor, fermecător, perseverent, intransigent... Ilarion Ionescu-Galați știe a se adapta fiecărui mediu în care îi este dat a acționa, în compania orchestrelor de mare tradiție, în compania ansamblurilor mai tinere, orchestre pe care de fiecare dată s-a străduiut a le ridica, a le îndruma în sensul dobândirii, în primul rând, a conștiinței actului muzical-artistic. Concertul susținut în mijloc de octombrie, la Atheneul Român, în compania Filarmonicii bucureștene, a relevat anume aspecte de altfel cunoscute ale personalității artistului, aspecte care îl acreditează drept un șef de orchestră atașat muzicienilor cu care îi este dat a colabora, atașat adevărului artistic. Găsește întotdeauna calea potrivită, găsește gestul și vorba potrivite situației, omului, grupului de muzicieni cu care are de construit excursul muzical. Iar profesionalismul probat la fiecare ridicare a baghetei, la fiecare arciure a brațului, este orientat de o intuiție infailibilă privind susținerea evenimentului muzical ce urmează a se naște. Astfel distingem dinamica expansivă, umorul dar și gravitatea pe care le descoperi în mișcarea celor **Trei dansuri românești** de Theodor Rogalski; ...un veritabil triptic simfonic, o capodoperă a perioadei așa-zis clasice a componisticii românești din deceniile de mijloc ale secolului trecut. Iar echilibrul actului componistic s-a putut recunoaște în bunul gust cu care a fost măsurat balansul dansului

Christian Badea și retorica actului său dirijoral

De fiecare dată când se află la pupitrul Orchestrei Filarmonicii „George Enescu”, dirijorul Christian Badea induce acel sentiment de siguranță că muzica pe care o vom asculta își va păstra acuratețea stilistică și expresivă originală. Tot astfel s-a întâmplat și în seara zilei de 20 octombrie 2017, când Christian Badea a prezentat publicului din sala Ateneului Român *Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră în do minor, op. 37* de Beethoven – solist Eduard Stan –, și *Sinfonia a V-a în mi minor, op. 64* de Ceaikovski.

Scriam, cu o altă ocazie, că maniera sa dirijorală ar putea fi plasată între meșteșug și artă, precizia sugestiilor sale fiind înnoibilă de plasticitatea gesticii menite să valorizeze și cel mai neînsemnat detaliu, fără de care orice construcție riscă să se clatine. Și, ca în toate concertele instrumentale pe care le dirijează, Badea a tratat și „suportul” orchestral al dezlănțuirilor acordice ale pianului din *do minorul* lui Beethoven, ca pe o partitură simfonică în sine, relevând frumusețea contrastelor tipice fiecărui opus al compozitorului. Cu un temperament destul de impulsiv, pianistul Eduard Stan a conferit *Concertului nr. 3* o personalitate incisivă, impetuoasă, formată din sunete pietrificate, smulse parcă dintr-o materie stâncoasă, de o duritate excesivă, chiar și în *Largo* – fapt ce a privat muzica de necesarele contraste coloristice, ca și de nota ei contemplativă. Sculpturalitatea atribuită adesea opusurilor beethoveniene s-a tradus aici prin brutalitatea accentelor, iar precipitarea pasajelor ritmice a afectat nu o dată integritatea și cursivitatea discursului sonor. Beethoven, cel din viziunea pianistului Eduard Stan, a avut un caracter mai degrabă agresiv decât eroic, de o luciditate implacabilă și un aplomb nestăvilat în confruntarea cu Destinul, pe care a reușit să-l determine însă, conform intenției compozitorului, să devină din

Christian Badea

dominant dominat. Duișia și lirismul anumitor secvențe, ca și aerul visător ale muzicii au fost puse în lumină de către orchestra condusă de Christian Badea.

Și, pentru a ne dezvălui și ceva din adevărata sensibilitate, ocultată parcă în partitura lui Beethoven, Eduard Stan a mai cântat, la cererea publicului, cu un tușeu de mare finețe de data aceasta, poetica arie *Schafe können sicher weiden* (*Oițele pot să păască în siguranță*), din *Cantata BWV 208* de J. S. Bach, în transcripția pentru pian realizată de Wilhelm Kempff.

Sinfonia a V-a în mi minor de Ceaikovski a adus cu sine patetismul cu accente tragice al unei ființe nepregătită să înțeleagă semnificațiile tainice ale propriului Destin, preferând să-l anatimizeze decât să-l înfrunte, așa cum procedase Beethoven. De aici dramele interioare, conflictele frecvente între stimulii exteriori și dezechilibrele trăirilor personale, între morbiditate și efuziunile aproape juvenile, în ritmuri dansante, între apatie și zguduitorile treziri ale conștiinței. Excelent constructor, înzestrat cu arta persuasiunii și capacitatea de a intui psihologia muzicii și a autorilor ei, Christian Badea a salvat simfonia de la prăbușirea în angoase existențiale, printr-o retorică suplă, ce a stabilizat balanța între părțile tenebroase și

median, Gaida, dans macedo-român, în luminozitatea strălucitoare a finalului, *Hora din Muntenia*. Am de asemenea în vedere suplețea cu care dirijorul conduce volutele mișcării în celebrul *Capriciu Italian* de Piotr Ilici Ceaikovski. Construiește, împlinește și susține discursul muzical cu uimitoare cursivitate! Activitate concertistică îndelungată de peste șase decenii! Ilarion Ionescu-Galați a fost o personalitate permanent prezentă în centrul vieții noastre muzicale. Își face debutul în calitate de solist virtuoz, în compania Orchestrei Naționale Radio conduse de maestrul Iosif Conta, în debutul anilor '50. Își desfășoară studiile sub îndrumarea profesorului George Manoliu, un reputat pedagog și muzician performer în domeniul muzicii de cameră. Începând cu anul 1960 Ionescu-Galați desfășoară o susținută activitate concertistică în compania orchestrelor simfonice din țară; susține turnee în mai multe țări asiatice, în Rusia, de

Ilarion Ionescu-Galați

foto: Marius Văjpaica

asemenea în Franța, în Spania. Cucerește laurii numeroaselor competiții naționale. Tot în compania O.N.R., sub bagheta dirijorului Emanoil Elenescu susține la noi prima audiție a cunoscutului Concert datorat lui Dmitri Șostakovici. În paralel își desăvârșește studiile dirijorale sub conducerea măștrilor Mircea Basarab și Emanoil Elenescu. Își face debutul în calitate de șef de orchestră în anul 1963. Obține o bursă a statului francez și are posibilitatea de a studia sub îndrumarea unor mari personalități ale artei dirijorale a timpului cum sunt Pierre Dervaux și Charles Munch; la absolvire obține distincția supremă. Urmează cursuri de perfecționare sub îndrumarea unor mari personalități ale timpului cum sunt Leopold Stokowski, la New York, Eugene Ormandy, la Philadelphia. Desfășoară o susținută activitate concertistică în numeroase țări europene, în Japonia, în numeroase țări asiatice, în Statele Unite; ...unde este invitat, de asemenea, să susțină numeroase cursuri de măiestrie. A concertat alături de renumiți soliști ai timpului, inclusiv în compania Lolei Bobescu, a lui Valentin Gheorghiu, Radu Lupu, Vladimir Orlov, Radu Aldulescu... Relizează imprimări la invitația unor importante case de discuri, a unor importante radiodifuziuni europene, de asemenea din Tokyo, din Istanbul, din București. A fost președintele juriului competiției tinerilor dirijori, Concursul „Dinu Niculescu”, de la Brașov; susține cursuri în cadrul Facultății de Muzică a Universității „Transilvania”. A fost și este înconjurat în continuare de o necondiționată recunoștință publică; așa cum a dovedit-o recentul concert susținut alături de membrii Filarmonicii bucureștene. Trebuie observată și de această dată excelenta colaborare dovedită în relația cu solistul serii, un autentic virtuoz al arcului care este violonistul Răzvan Stoica; ...pe parcursul primului Concert pentru vioară și orchestră, în sol minor, de Max Bruch, o capodoperă a violonisticii romantice; căldura expresiei este aici susținută de sunetul unei minunate viori italiene. Îi suntem recunoscători lui Ilarion Ionescu-Galați pentru faptul că se află în continuare, alături de noi, la București, la Brașov, la Ploiești, în contextul vieții noastre muzicale; acum când a depășit pragul vârstei spre al nouălea deceniu de viață. Îi dorim să aibe parte de mulți ani buni în compania muzicii, a publicului său care îl înconjoară cu nedismulată simpatie!

Dumitru AVAKIAN